

KIEVAIDIK

Juhtide osa¹⁾.

„Kevadiku“ õhtute korraldamisele!

Sageli võime kuulda liidu perekamailt liikmeilt, et neil „Kevadikku“ ei osteta.

Kas on siin süüdi „Kevadiku“ sisu, liikmete huvipuudus oma ajakirja vastu või midagi muud?

Kui lähemalt asjale vaadata, siis näeme, et ei esimene ega teine pole pääpõhjuseks, vaid suurel määral on süüdi vähene propaganda, mis „Kevadikule“ kohapääl org-ides tehakse. Kui mõnd üksikliiget „Kevadik“ huvitaski, siis ei teata tihti kelle poole selles asjas tuleks pöörata. Veel rohkem aga juhtub seda, et org-i liikmed pole „Kevadiku“ sisuga tuttavad ja kui neilt küsitakse, kas nad „Kevadikku“ tellivad, siis nad, asudes eelarvamistega asja kaalumata, ei tee seda.

Kuid mitte ainult oma liikmete keskel ei tuleks org-idel „Kevadikku“ katsuda levitada, vaid teda ka võimalikult laiemale hulgile tutvustada; selleks pakuks väga soodsa juhuse n. n. „Kevadiku“ õhtute korraldamine.

Neid õhtuid võiks korraldada igal pool-aastal üks või võimaluse korral igakord pääle „Kevadiku“ uue numbril ilmumise.

Õhtute korraldamisel tuleb iseäranis suurt rõhku panna kava huvitavusele ja propagandale, vastasel korral ei too nende õhtute korraldamine soovitud tagajärgi.

Õhtu kava võiks täita orkestri, laulukoori ja soolo ettekanded, väljavõtted ilmund „Kevadiku“ numbreist ja kõned, mis puudutaksid „Kevadikku“ või oleksid „Kevadiku“ eelmiste numbrilte arvustused.

Sissepääs peaks olema võimalikult väikese tasu eest kõigile võimaldet ja kui see läbiviidav, siis oma liikmeile täiesti tasuta.

Kevadiku õhtute asemel võiks korraldada ka lihtsaid refer.-vaidluskoosolekuid, kus käsitlust leiaksid „Kevadiku“ sisusse puutuvad küsimused.

Sarnaste õhtute ja koosolekute lõpul oleks soovitav kõigile osavõtjaille südamet pääle panna, et nad ajakirja telliks ja võimaluse korral võiks kohe säälamas tellimiste vastuvõtmise korraldada.

Meie hüüdsõnaks olgu: „Ärgu puudugu ühelgi ärksalja karskel nooruril meie ainsam noorte elureformi ajakiri „Kevadik“!

Tuleb asuda tööle ja te näete, kui meie igauks jõukohaselt „Kevadiku“ levitamiseks kaasa aitame, siis selle hääd tagajärjed tulemata ei jää.
F. Huik.

Toimetuse järeilmärkus. Toimetuse häämeelega tervitades F. Huigi ettepanekuid, rõhutab omaltki poolt „Kevadiku“ propaganda tähtsust. Ükski ettevõtte, ka kõige parem, ei löö läbi ilma reklaamita. Maksulisteks ajalehekutusteks ei jatku meil raha. Aidaku selle aset täita asjast huvitet noorte suusõnaline propaganda. Omalt poolt juhib toimetuse tähelepanu veel mõnele „Kevadiku“ levitamise võimalusele. Nimelt oleks üsna otsarbekohane ülalmainitud „Kevadiku“ õhtute pääsetähena tarvitada „Kevadikku“ enast — selle uusimat numbert. Sel teel „Kev.“ ühe numbril saanuis tekib sellega tutvumisel kergesti huvi ka teiste numbrilte tellimiseks. „Kev.“ üksiknumbril hind (10 snt.) on sarnase õhtu sissepääsumaksuks üsna paras (suuremate õhtute pääsetäheks võib tarvitada poolaasta tellimist — 25 snt.) Kulude katteks, mis org-il on õhtu korraldamisega, peaks jatkuma $\frac{0}{10}$ $\frac{0}{10}$, mis liit annab „Kev.“ levitajaille. Teine võimalus on, et ühing korraldab igal semestril ühe maksulise ettekanneteõhtu (huviõhtu), mille sissetuleku arvel tellitakse „Kev.“ neile ühingu liikmeile, kes seda ise teind pole (kellel see tihti majand. võimalik pole). Kui näit. sarnasest õhtust võtab osa 100 inim. ja pääset. hinnaks on 15 s., siis jatkub sellest summast tervelt 75 inim. „Kev.“ tellimiseks.

Nii või teisiti: „Kevadiku“ tellijate arv peab tõusma. Viimasel semestril oli see alla 2000 ja ometi on liidus üle 7000 liikme! Praeguse tellijate arvu juures annab ta liidule aastas umb. 100.000 mk. puudujääki. See on summa, mida meil praegu kustki võtta pole.

1) Edaspidi avaldame selles osas mitmesuguseid juhatusi, mis tähtsad on eestkätt noorsookarskustöö juhtidelle kohtadel. Kuna me ajak. lugejaskond palju laiem, on loomulik, et see osa ei saa paisuda liiga suureks.
Toimetuse.

Kaanepilt: Elurõõmus noorus.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

Ilmub 6 k. õppeaastas. Tellimishind 50 s.

№ 4

V. aastakäik

1927/28.

*K*ui ma sooviksin midagi, mis oleks mulle kasulik, aga mu perekonnale kahjulik, siis kihutaksin selle enda mõtteilmast välja.

*K*ui ma sooviksin midagi, mis oleks kasulik mu perekonnale, aga mitte mu isamaale, siis püüaksin selle unustada.

*K*ui ma sooviksin midagi, mis oleks kasulik mu isamaale, aga Euroopale ja inimsoole kahjulik, siis vaatleksin seda kui roima.

Montesquieu.

(Prantsuse riigimees. 1689—1755.)

A. ELANGO.

Read koomalle.

Nauditsemiskultuuri võidukäik.

iihästi maailma- kui ka vabadussõja aegu kuulsi sageli kurdetavat liigse lõbutsemise üle, mida seleteti kui sõja-aegse rahutu ja kindlusetu meeleolu kaasnähtust. Nähtavasti

see siiski ainult paistis nii, kuna kest kel elu karmust ja kohustuste rohkus-õigustetult oodati teistsugust ellusuhatumist. Tõepoolest jätsid aga sõjaaja raskused lõbutsemiseks siiski vähe mahti ja idealismi näis olevat palju enam, kui praegu. Tõeline nauditsemiskultuuri võidukäik näib algavat alles pääle sõdade, kus elu selleks pakub palju enam või-

malusi ja kus pingutusist väsind närvid otsivad kerget eneseunustust. Elu on sõja aegu otsekui palju kaotand omast väärtusest: karmidest aegadest vintsutat inimesed ei hooli enesest ega teistest. Sarnastel aegadel tavalisti kunagi pole aatelised tulevikuväärused kuigi kõrges kursis, vaid eelistetakse enam elamist tänapäeva lõbudelle. Tants, film ja mood + alkohol — need on sellise aja juhtsõnad!

Kui sõjaaja enesekitsendamistahe ja idealism mitmel pool võimaldasid õige funduvaid kitsendusi alkoholimüügi alal, siis kadusid need päale sõja peaaegu igal pool. Keeluseaduse hülgamine rahvahääletusel Rootsis (1922), alkoholimüügi jällelubamine Nõukogude Venes (1924), põletet viina keelu tühistamine Norras (1926), raskused keeluseaduse teostamisel Soomes ja Islandis — need sündmused kõnelevad kõik ühtlast keelt.

Kuid me ei ela sarnaseid aegu mitte esimest korda. Ajalugu tunneb varemgi seesuguseid languse ja pinnapäalistumise epooke; kõik nad on aga möödud ja me oleme üsna kindlad, et ka praegune nauditsemistuhin varem või hiljem läheb mööda ja ruumi annab sügavamale töömeelolule.

Alkoholikapitali ja karskusliikumise vaheline võitlus Eestis.

Nagu mujal, nii on ka meil karskusliikumine pidand tegema sellele ajavaimule õige suuri mõõndumisi. Meie seisukord on olnud seda raskem, et meil sama aja päale on langend oma rahvusliku alkoholikapitali tekkimine ja võidukäik. Viinavabrikud, mis vanaoliid võõrast rahvusest mõisnikkude lüpsilehmaks, on läind me oma rahameeste kätte, sageli koguni ühistegelisel ja osatühisuslikul alusel, nii et nende tuludest suur hulk inimesi isiklikult huvitet. Samuti on riik ja omavalitsused alkoholituludest kaunisti rippuvad, mis nende juhtide silmad teatud määral pimestab nende kahjude suhtes, mis alkoholimüük toob. Seepärast pole ime, kui meie ajakirjanduse ennesõjaaegsest karskusmeelsusest pole

enam jälgegi ja rahvajuhtide endastmõistetav alkoholivaenulikkus on muutund ilusaks muinasjutuks. Seevastu võib üles lugeda rea väga mõõduandvaid seltskonnategelasi, kelle majanduslik hääolek joomise edenemisega väga ligidalt seotud. Millist karskusmeelsust võiksime loota sarnastelt juhtidelt, nende erakondadelt ja hääleandjailt?! Kes teravamalt silmas pidand me ühe osa parlamendimeeste suhtumist alkoholimüüki käsitlevatele seaduseelnõudele või jälle osa ajakirjanduse hoolt ja püsivust me karskusliikumise naeruvääristamisel ning selle sisemiste lahkkelide suurekspuhumisel, sellel pole raske näha, kuhu koer maetud! Seepärast pole ime, kui me noor karskusliikumine võitluses nii tugeva vastasega mitmel korral on pidand jääma alla. Üheks suuremaks kaotuseks oli kahtlemata praegu maksva alkoholimüügi seaduse vastuvõtmine Riigikogus (1927. a. mai kuus). Selle seaduse pärast peeti võitlust juba mitu aastat ja vahepääl näiski, nagu õnnestuks sääl õige funduvaid kitsendusi läbi viia, kuid lõpuvõitluses jäi ülekaal siiski alkoholisõpradelle, kellele me tänu võlg-neme selle eest, et meil praegu alkoholismi levinemisele on loodud soodsamad võimalused, kui kunagi varem. Nagu igal kaotusel, nii on ka sellel suur psükooloogiline järelmõju: ta mäsandab allajäänute meeleolu ja tõstab võitjate võitlusrõõmu. Antud korral oli seisukord seda pahem, et peaaegu sama aja päale langes Eesti karskusliikumise niikuinii napi riikliku toetuse järsk kärpimine tervelt $\frac{2}{3}$ võrra! Mõlema nende sündmuste puhul Riigikogu ja selle komisjonide kõnetoolilt ning ajakirjanduses avaldet mõtted näitasid, millises vaimlises kõrbes me taas oleme ja kui palju sisemist kasvamisest on tarvis isegi me karskusvõitlejail endil.

Seisak noorsoo karskusliikumises.

Kuna noorsugu ajavaimu suhtes on tavalisti kõige tundelikum, ei jätnud kirjeldet asjaolud oma mõju avaldamata temalegi, kuigi ta otsekohe sel-

lest võitlusest osa ei võtnud. Kuid, võib olla, veel suuremaks hoobiks, kui need kaotused üldises karskusvõitluses, oli meie noorsoo karskusliikumisele kunstlikult esilekistud vastolude vastutustundetud laiakstallamine noorsoo karskusliidus ja, mis pääasi — nende ühekülgne kandmine ajakirjandusse ning seltskonda. See õõnestas kahtlemata enam kui miski muu Eesti noorsoo karskusliikumise siamaalset hääd nime nind osalt majanduslikkegi aluseid, mille tagajärjel töö niihästi keskkohas kui ka kohtadel tugevasti kannatas ja veel praegugi kannatab. Kui veel meelde tuletada, et taudide tõttu viimane noorsoo karskuskongress ja asemikekogu koosolek mitmekordseist katseist hoolimata tervelt aasta võrra viibisid, siis oleme mainind kõik olulisemad põhjused, miks me noorsoo karskusliikumine, mis aastat 2—3 tagasi nii võidukalt edasi ründas, viimasel ajal oli sunnitud asuma kaitseseisukorda ja mõningatel aladel tõmbuma koguni tagasi.

Vastsele päätetungile.

Kuigi ühepäevaliblikalik elumaitsemise tuhin alles jätkub täies hoos ja, võib olla, veel süvenebki, põhjustades uusi positsioonide loovutusi ka karskusliikumises, võib ometi arvata, et kainenemine siin end kaua oodata ei lase. Meie kitsaste olude karm tõelikkus sunnib meid varem või hiljem endi eluviisides põhjalikku revideerimist ette võtma. Karskusliikumise vastutusrikas ülesanne on seda kiirendada ja teadlikuks teha.

Üldises karskusliikumises võibki juba märgata mõningaid toibumise tunnuseid ja ettevalmistust vastseks rünnakuks. Eesti karskusliit on üle kogu maa aland süstemaatilist selgitus- ja organiseerimistööd. Ühtlasi on esitet kindlad ettapanekud alkoholi müügi seaduse muutmiseks nendes osades, kus seda enim tarvis. Samuti on loota, et ligemas tulevikus võimalus avaneb üksikutes omavalitsusüksustes rahvahäälletuse teel viina- ja õllevaatide kraanid kinni keerata, kuna pind selleks mitmel pool kaunis küps.

Mis puutub noorsoo karskusliiku-

misses, siis tuleb siingi asuda ridade koondamisele uueks päätetungiks koos üldise karskusmalevaga. Enne kõike tuleb praegune otse jultunult alkoholisõbralik ja karskuspüüdeid mõnitav vaim me seltskonnast ja ajakirjandusest välja juurida. Kuigi see eelpoolkirjel det põhjusil on raske, pole see ometi mitte võimatu, kui noorsugu käed külge paneb. Meie keskkoolide karskusringid ja üliõpilaste karskusühendus saavad iga aasta hulga haritud jõude tegelikku ellu. Kui need oma mõju igäüks oma ümbruses ka karskusmõtte suhtes maksma panevad, siis peaksime ometi kord niikaugele jõudma, et meie rahva kõige tõsisemaile tervendamispüüdeile nii üleolevalt hirvitades suhtuda ei juleta, kui praegu.

Selleks on aga tarvis, et me noorsoo karskusliikumine, eestkätt selle olulisem kandejõud — keskkoolide karskusringid, oleks sisemiselt tugev. Mitte ainult nimepidi, vaid ka tegelikult peame igasse keskkooli saama karskusringi, mis endasse koondaks õpilaskonna tõsisemalt mõtleva osa. Enamasti on liikmeskonna kvalitatiivne tasapind ja nende karskusveendumuse sügavus palju tähtsam, kui arvuline rohkus. Neist esimesist on meil aga sageli olnud puudus. Selle tagajärg on, et paljud endisist noorkarsklasist juba viimisel koolipäeval oma karskusveendumuse häbiväärselt maha matavad ning ülikoolitulevaist karskusringide liikmeist ainult väike mürdosa üliõpilaste karskusühenduse üles otsib. Sääli aga, kus karskusringid ka arvuliselt on kiratsemas, peavad need vähesed, kes järele jäänd, käed eriti agarasti külge panema ja endile uusi poolehoidjaid võitma.

Read koomalle! — see on meie hüüdsõna, millega meie algavalle aastale vastu läheme.

Igasse keskkooli elujõuline karkusring! — meie programm, mille me mitte ainult sõnastame, vaid ka teostame!

Ja lõppeks — **igale karskusringi liikmele „Kevadik“** — meie kõige ligem päevaülesanne!

Rabindranath Tagore.

1.

Jäta need roosilised muistendid, laulud ja hääliitsused! Keda tahad sa paluda selles sünges üksildases templi nurgas, lukustet ukse taga?
Ava silmad ja vaata, su jumal ei seisa su ees.
Ta on sääil, kus kündja paestund põllupinda kohendab, kus kivilõhkuja kive purustab. Ta on nendega päikeses ja vihmas — sääil, kus ta riided kaetud on tolmuga. Pane seljast oma püha kuub ja tule ühes temaga alla tolmuselle maale.

Vabastumine? Kust võib seda leida? Meie looja on ühenduses kogu looduga, ta on meiega igavesti seotud.

Loobu omast paljast päältvaatamisest, jäta lilled ja viiruk! Pole viga, kui su riided katkevad ja määrduvad. Mine vastu talle, seisa ta kõrval töö juures, palehigis igapäevases.

2.

Päeval, mil surm su uksele koputab, mis pakud sa talle?
Ma tahan oma külalise ette panna oma täidet eluastja — ma ei lase teda tühjade kätega minna!
Kogu oma sügise ja suviööde magusa surumahla, kogu lõikuse ja toimeka elu tulud, selle laotan ma ta ette oma elupäevade lõpul, kui surm koputab mu uksele.

Kogust „Gitanjali“ tõlk. R. L.

AUG. PALM.

Eesti rahvusliku iseteadvuse ärataja.

Jooni C. R. Jakobsoni tööst ja meelsusest.

(Sakala 50. aasta juubeli puhul.)

Aarl Robert Jakobson, Torma köstri Aadam Jakobsoni poeg, sündis 1841. Õppis Valga seminaris tuntud koolimehe Zimse juhatusel 1856—1859. Oli paar aastat isa järeltulijana Tormas köstriks ja kooliõpetajaks. 1861—1863 Jamburis koduõpetajaks. 1863—71 Peterburis haridust täiendamas ning kooli- jm. raamatuid kirjutamas. Sai sääil Köhlerilt jt. vabameelselt eestlasilt isamaalist äratust. Hiljem Väandras vallakirjutajaks. 1874. pääle taluomanik ja tegelik põllumees Väandra Kurgjal. Pärnu ja Viljandi põllumeesteseltside kauaaegne esimees

ja põllumajandusliikude raamatute autor. 1878—1882 „Sakala“ toimetaja ja väljaandja, millise lehe abil tõusis kogu rahva poliitiliseks juhiks. Suri järsku kesk suuri töid tüüfusesse 1882.

C. R. Jakobson on ainuline ja haruldane isik meie poliitilise ja kultuurilise võitluse ajaloos. Ta oli kui loodud avalikuks tegelaseks ja rahvajuhiks. Teda iseloomustas sihtide selgus ja teadlikkus, reaaliidealism, süttitav sõna ja väsimatu võitlusenergia. Jakobson oli meie esimene suurejooneline poliitik ja eeskujulik ajakirjanik. Pääle haruldaste loomulikkude eelduste oli tal oma aja kohta hää teoreetiline ettevalmistus. Valga vabameelsest semi-

narist saadud teadmisi ja uueaegseid pedagoogilisi vaateid täiendas ta hoolsa eneseharimisega neil ja muudel aladel. Iseäranis Peterburi ajajärk oli talle tähtsaks poliitiliseks kooliks. Sääli tutvus ta vene kõrgemate ringkondadega ning poliitilise võitluse vahendite ja viisidega. Nii kujunes Jakobsoni platvorm ja programm sammsammult ja järjekindlalt. J. kaastöö „E. Postimehes“ 60-ndate aastate lõpul näitab, et ta töökava ja taktikagi juba siis õige täielikult olid välja kujunenud.

C. R. Jakobson Torshavn (19 a.)

Mis nõudis Jakobson? Tema nõuded kasvasid välja rahva vajadusist. J. kasutas iga võimaluse, et tundma õppida rahvast, mõista ta tarbeid ja näha ta elutingimusi. Seks võttis ta Peterburiski elades suveti ette pikemaid rännakuid kodumaale, oli alalises mõttevahetuses kõigi meie omaaja ärksamate meestega, võttis osa kõigist rahvuslikest ettevõttest algatajana ja organiseerijana. Eriti huvitas ja puudutas teda kui pedagoogi rahvakooli kurb seisukord. Samuti tutvus ta põh-

jalikult mõisnikkude ja muude kodumaa küsimustega. Et paremini mõista talurahva vajadusi ja elutingimusi hakkas ta ise tegelikult põllumeheks. Jakobsoni reforminõuded olid suunatud peamiselt kolmele alale: poliitilisele, majanduslikule ja hariduslikule. Eestlastele oli vaja suuremaid poliitilisi õigusi. Aleksander II reformide antud õigused, mis kaasaegseid rahuldasiid, olid õige kiiresti muutunud kitsaiks, mis ei võimaldand rahvale täit elu ega arengut. Päälegi oli

C. R. Jakobson Peterburis.

ebaloomulik, et hariduslikult kõrgemal seisvad eestlased olid poliitiliste õiguste poolest palju viletsamal järjel kui vene mahajäänd talupojad. Jakobsoni päänõudeks oli siin: talupoegile mõisnikkega ühesugused õigused. Talupoegade jõukuse tõstmine oli J. programmis vast koguni esimesel kohal, sest ta käsitas õieti, et ühiskondlikkude kihtide aluseks on varandus ja et õiguslikud olud kujunevad alles majanduslikkude järele. Niisama on J. rahva haridusolude uuendamise agaram pioneer, tehes sel alal

tööd säärase järjekindluse ja tagajärjega kui vaevalt keegi enne või pärast.

Seejärel mõistis Jakobson õieti rahva vajadusi ja asus rahva elujärge parandama juurest päälle, asus otsekohe põhita kistusi kõrvaldama, sest põhjuste kadumisega kaovad tagajärjed iseenesest. See oli hoopis uus meetod meie ühiskondlikus elus, sest kõik teised (Jannsen, Hurt jt.) lootsid ikka veel pääliskaudse kõlbluse jutlustamise ja isamaalise ilutsemisega rahva elujärge parandavat.

Jakobsoni temperamendist, reaolude õigest hindamisest ja programmist tingitud oli ta erinev võitlustaktika. Kui ühed (Jannseniga eesotsas) käisid ja soovisid rahva elu edendamisel rahu ja leplikkuse teed, siis nõudis Jakobson põhjalikke ühiskondlikke uuendusi, mille juures oli selge, et need tulid kätte võidelda. Ka see oli täitsa uus printsiip isamaalikus poliitikas. Seni ei oldud juletud midagi nõuda, isegi mitte arvustada ega kõrgemate kihtidega kindlas toonis rääkida. Ainult sooviti ja paluti kõige alandlikumalt.

Juba Jakobsoni „Kolm isamaa kõnet“ oli võitluskinda viskamine. Neid kõnesid on nimetatud „tulelondi heitmiseks sakslaste püssirohutoni“. Iga raamat, iga kõne, iga ajalehe artikkel õhkus sütitavast võitlustulest — oma õiguste ja kultuuri eest, rahva ajalooliste rõhujate vastu. Ta tähtsamaks võitlusvahendiks oli ometi ajaleht „Sakala“. „Kes arvab, et meie ajalehed ilma võitlemata läbi saavad, see võtku su-kavardad kätte ja laulgu „vanamemme“ ehk muud laulu. See laul saab omal kohal ilusasti kõlama, aga meie põldusi ei saa ta mitte kividest ja mätastest puhastama, kuhu tugevat kändmist ja käerammu tarvis läheb“, kirjutab Jakobson. Rahu peab J. võimalikuks alles päälle kibedat võitlust, mis üksiku seisuse eesõigused kaotab. Ta kirjutab Adamsonile Jannseni kohta, kes aina „rahu ja rahu“ manitseb: „Ja, rahu tahame kõik, aga üht rahu, nagu ühevääriliste inimeste ja mitte nagu lihunikku ja härja vahel.“ „Sakala“ esitas koguni sakslaste loosungile „rahu ko-

su tab, vaen kaotab“ vastuloosungi „rahu hävitab, riid selgitab“. Vastaste ütlusele, et elu ja liikumine rahu rikkuda ja sõprust segada vastab ta: „Just see liikumine ehitab uut elu, punub uut põlve.“ Ja teises kohas: „Meile on aga elu tarvis ja pealegi õige tulist elu... „Sakala“ püüdmine on elu ja sellepärast ei või ta ilmaski „E. Postimehe“ rahulipu taga ühes kõmpside.“

Rahva õiguste laiendamist nõuab ja põhjendab Jakobson igal parajal juhul. Tolleaegsel Maapäeval oli ainult mõisnikel esindus. Maapäev pidas oma istungid kinniselt, nii et vähe teada oli selle asutise tegevusest ja otsusist. Juba oma ajalehe esimesis numbriks asus J. seda mõisnikkude kantsi pommitama: „Üksi meie Balti kubermangudes Euroopa maadest valitseb veel seesugune lugu, et kui üks seaduslikult ära määratud poliitika kogu kokku tuleb, selle üle otsust tegema, mis terve maa ja iga seisuse kohta puutuvad, et see kogu oma nõupidamised salaja peab ja ka pärast suuremaks jaoks salaja hoiab“. Ta nõuab muuseas: 1) aetağu asju avalikult, 2) antagu ka kodaniku- ja talupojaseisusele aja nõuete kohaselt maapäeval samad õigused. — Jakobson esitab siin oma aja kohta õige moodsad põhimõtted ja põhjendab neid siis ja hiljem meisterlikult. Eeskujuks toob Soome omavalitsuse, millest kõik seisused osa võtavad. Jannsen seevastu peab ühesuguste õiguste nõudmist „tuletikkude andmiseks laste kätte“, mis vabameelselt mõtlevais ringides otse pahameele tormi tekitas. Iseäranis Jakobson ja Kreutzwald avaldavad oma käredate hukkamõistu. Jakobson ütleb otsekohe: „Meil ei ole selle peale muud ütelda, kui niisugustele meestele oma sügavat põlgdust avalikult tunnistada“. Jakobson lükkab kindlasti tagasi kõik poolikud kavatsused, nagu kreisipäevad, mida „E. Post.“ soovitab, kus eestlased harjuksid avalikust tegevusest osa võtma, enne kui neid maapäevale lastaks. Jakobsoni arvates on eesti talupoeg juba nüüd küllalt küps maa omavalitsusest osavõtuks. Ta asetab pilkavalt tabava küsimuse: kas saks-

lased siis vähema hoolega meie rahva seas haridustööd on teind kui türk-lased Bulgaarias?! Ja ometi asusid bulgaarlased päale vabanemist otsekohe iseendid valitsema. Päälegi oskasid eestlased juba enne sakslaste tulekut endid ise väga osavalt valitseda. — Nii ja teisiti seisab Jakobson igal sammul rahva eest ja nõuab vankumata kindlusega sellele uusi õigusi.

Tolleaegne majanduspoliitika oli päämiselt põllumajandus- või maapoliitika. Ainus arvestetav klass olid talupojad ja nende majandusliku tõusu eest võitles Jakobson. Kirjas Köhlerille väljendab ta: „Nüüd on tähtis maaomandust edendada, et meil mitte ainult pärisomanikka ei oleks, kes kõik ülejääva kaartidega ära mängivad ja viinana ära joovad, vaid haritud ja tublised pärisomanikka, kes oma majapidamise mõistlikult sisse seavad ja keda kõrgemate huvide teenistusse võib panna“. Jakobson oli ise tegelik põllumees, tal oli eeskujulik majapidamine ja piimatalitus. Ta oli ka teoreetiliselt põhjalikult tuttav põllu- ja karjamajandusega. Soomeski käis ta sellega tutvumas. Ta ise lausub ühes kirjas, et on mitu aastat põllumajandust uurind ja tahab sel alal reformaatorina esineda. Ta majanduspoliitilised vaated on hästi läbimõeldud ja ajakohased: „Olguigi, et ka meil terve maa vaimline ja majandusline hea käekäik põllumajanduse peal põhjeneb, pole siin ometi ühtegi piimatalituse-ega põllutöökooli. Et mitte täiesti hävineda ja suuri summasid, mis maa ostmise neelab, kokku saada, jääb meie talupojal üle ainult linakasvatamisega röövmajapidamist ajada . . . Korraliku piimatalituse, või ja juustuvalmistamise läbi võiks maapinna kurnamine igatahes ära hoitud saada“. See on vaatekoht, mis alles kõige utemal ajal meil täielikku tunnustust on leidnud. Jakobson käsitab selgesti eesti põllutöönäituste tähtsust, nende mõju väikepõllumeeste vir-

gutamiseks, harimiseks ja nende iseteadvuse tõstmiseks. Nende kaudu tõstetakse ka rahvustunnet ja eesti keelest lugupidamist. Sääli jagatakse eestikeelseid diplome koguni mõisnikelegi. Tol ajal ja neis oludes olid kõik need ja veel väiksemadki asjad ütle mata suure tähtsusega. Ja Jakobson oli väga tark ja järjekindel poliitik ära nägema ja õieti kasutama eesti asja eduks, põllumeeste klassi tõstmiseks kõiki neid võimalusi. Et eesti näitusteni ja eestikeelseteni diplomiteni oli jõutud, et eesti põllumeesteseltsid tegutsesid jne. peab ta suureks edusammuks, otse pöördeliseks nähtuseks eesti elus: „Ainult sügavam vaatleja tunneb, missugune pööre mõne aastaaga sündinud on, ja ainult poliitikamees teab seda, missuguste abinõudega see pööre toime pandi“. On imestetav, millise terava pilguga, peene ettekavatsuse ja osava reaalspoliitikaga Jakobson asju juhhib. Need on oluliselt samad printsipiidid, mida palju hiljem Tõnissoni põllum. seltside suhtes tarvitab. — Jakobsoni tegevus põllumeesteseltsides oli väga laialdane. Ta oli korraga mitme seltsi esimeheks ja viis nad lühikese ajaga õitsele. Neis seltsides on ta pidand üle 70 põllumajandusse puutuva kõne — Iseäralist rõhku pani Jakobson metsaasjandusele. Ta õhutas metsade ostmist, külvamist ja hoidmist. Põllumehele on metsad iseäranis veel selle poolest tähtsad, et neist oleneb kliima. Ta kuulutab ette Emajõe igaaastaseid ülevoolamisi, mida enam metsi hävitetakse. Jõesuu jäävat lõpuks koguni vee alla, kui Peipsi järvele suuremat äravoolu ei tehta. Eks ole need küsimused ja tagajärjed just tänapäev päevakorral. — Tuntud on ka Jakobsoni karjakasvatuse, eriti hobusekasvatuse, asjatundlikud juhatused. — Kaubanduse alal õhutas ta rannarahva seas kaubalaevade ehitamise mõtet. Tema ideedel tekkis hiljem laevaselts „Linda“. (Järgneb.)

Puudused inimelus pole mitte nutuliste kaebuste põhjuseks, need on — ülesanded.

Paul de Lagarde.

A. Hansen-Tammsaare 50. aastane.

Hiljuti pühitseti ühe me loetavama ja auväärsema kirjaniku — A. H. Tammsaare 50. sünnipäeva.

Meie, noored, tervitame A. H. Tammsaares suurt sõnakunstnikku ja õilsat inimest. Sõnakunstnikuna on ta meile annud rea küpsid teoseid, mille lugemine tõstab meid esteetilise naudingu kõrgetesse regioonidesse, teiselt poolt avab me silmad iseendi ja ümbritseva elu paremaks mõistmiseks ja vaatlemiseks. Mingi tendentslik programmikirjanik olemata on ta meile süiski ka teenäitajaks kõrgemate aadete ja väärtuste riiki: oleme õnnelikud ta teoseid läbistavast mõistvast sümpaatiast noortele, meile on ligidased ta hõiked inimlikuma inimese ja kultuursema kultuuri järele „Sõjamõtteis“ j. m., seirame teda põksuvail südameil tõe ja õiguse otsinguis ta chef-d'oeuvre'is.

Oleme tänulikud talle selle eest.

Kuid mitte vähem aukartust äratab meis see kõrge eeskuju, mis ta enese isikuga meile annud igavikuväärtusi loovas töös iseennast ärasalgavast inimesest. Püüdke selleski olla ta tänulikud järglased!

A. Hansen-Tammsaare.

A. Hansen, kirjanikunimega Tammsaare, sündis 31 jaan. 1878. a. Põhja-Järvamaal,

Oppis Albu valla ja Väike-Maarja kihelkonnakoolis, hiljem H. Treffneri güm. ja Tartu ülikoolis (õigust.). Oli teenistuses mitme kodanlik-radikaalse ajalehe („Teataja“, „Vaba Maa“ j. t.) toimetuses. Elab praegu Tallinnas elukutselise kirjaniku tagasihoidlikku elu.

Huvitus kirjandusest juba V.-Maarja kihelkonnak., tookordse koolijuhata. Jakob Tamme mõjul. Ta iseiseivama kirjandusliku eneseteostuse alged ulatavad tagasi keskkooli keskklassidesse (1905). Eriteostena on temalt ilmunud: Vanad ja noored (1913), Rahaauk (1907), Uurimisel (1907), Pikad sammud, (1908), Noored hinged (1909), Üle piiri (1910), Poiss ja liblik (1915), Keelest ja stiilist (1915), Varjundid (1917), Kärbes (1917), Sõjamõtted (1919),

Juudit (1922), Pöialpoiss (1923), Kõrboja peremees (1926), Tõde ja õigus (1926).

A. H. TAMMSAARE.

Kaaren ja pojad.

ord olid kõik vanad koos ja kurtsid oma poegade halbuse üle.

„Nad on sõnakuulmatud ja kangekaelsed,“ hädaldas üks.

„Nad ei armasta mind,“ ohkas teine.

„Nad on tänamatud,“ kaebas kolmas.

„Nad põlgavad mind,“ kurtis neljas.

Ja ikka uusi hädasid tuli juurde. Mitte ainustki kiidusõna.

„Ja ometi oleme neid sigitand!“ ütlesid isad.

„Ja sünnitand,“ nutsid emad.

Viimaks võttis üks vana sõna ja ütles:

„Kaarnal oli kaks poega. Nad puhkasid pesas, mis pika ja lageda puu otsa oli ehitatud. Puu aga seisis suure

ja laia jõe ääres, mille teisel kaldal paks mets põliste puudega kasvas.

Ja kui jõgi kevadel voogavates laine-tes hiilgas, palusivad kaarnapojad ema:

„Vii meid üle jõe metsa, siin lagedal üksiku puu otsas on igav.“

Ema oli rõõmus, et ta pojad midagi tahta mõistavad, ja uhke, et ta nende soovisid võib täita.

Ja kui ta kõik valmis oli pannud, võttis ta teise poja pesast ja hakkas temaga üle jõe metsa poole lendama.

„Mis sa lubad mulle selle eest, et ma sind nõnda kannan?“ küsis ema pojalt, kui nad kesk jõge olid jõudmas.

„Ma armastan sind surmani ja kannan vanaduses sinu eest hoolt. Kõige paremad raipetükid töotan ma sinule tuua, kõige hiilgavamad leitud asjad panen ma sinu kustuvate silmade rõõmuks särama ja millestki ei pea sul puudu olema,“ vastas poeg.

Äga vaevalt oli ema need sõnad kuulnud, kui ta poja lahti lasi, teda jõkke pillates, kus ta ära uppus. Voogav vee-
pind kandis surnukeha mere poole ja see oli ainuke must täpp hiilgavatel lainetel.

Vana kaaren lendas ujuvale surnukehale pisut järel ja silmitses teda viimast korda; siis tegi ta oma noka lahti, et paar korda haledalt karjatada.

Kui ta pesa juurde tagasi tuli, küsis temalt teine poeg:

„Ema, miks sa karjusid?“

„Ma häälitseisin su venda, et tal igav ei hakkaks,“ vastas ema.

Nende sõnadega võttis ta teise poja ja lendas metsa poole.

„Mis sa lubad mulle selle eest, et ma sind nõnda kannan?“ küsis ta pojalt.

„Luban? Sinule?“ küsis poeg vastu. „Sinule mitte midagi. Äga mul on kord omal pojad ja nendele teen ma sedasama, mis sina minulegi.“

Ja vaata, selle poja kandis kaaren üle suure jõe ja säääl kasvatas ta tema ilusaks ja suureks ning õpetas targaks.

Ta pidi oskama hiiri püüda ja raiska tema magusa haisu järel ka kümne versta tagant üles leida.

Ta pidi ettevaatlikuks saama, alati kõrgelt lendama ja pesa lageda puu latva ehitama, et karjapoiss temale ka siis ligi ei pääseks, kui ta omad käed ja püksid vaiguga võiab.

Ta pidi haraka edevat sabapildumist ja kädistamist ning varese kohatut kraaksumist põlgama õppima ja ennast vaikus-
ses harjutama, nagu kanakull või kotkas.

Vanamees vaikus.

„Sul pole omal vististi ainustki poega, muidu ei räägiks sa nõnda,“ hüüdsid kõik nagu ühest suust.

„Ei ole,“ vastas vanamees kurvalt, „neid oli kaksteistkümmend, aga kõik on surnud.“

Kogust „Poiss ja liblik“.

V. RESEV-RESEL.

Uisutamisest.

Uisutamist võiks jaotada kahte liiki: kiiruisutamine sirgeil uiskudel ja iluuisutamine kõverail uiskudel. Noores eas kunni 22.—25. eluaastani sõidetakse enamasti sirgeil uiskudel, seatakse rekorde üles ja püütakse kätte saada maksimum kiirust, hiljem minnakse iluuisutamisele üle.

Seda arenemiskäiku olen ka kodumaal tähele pannud! poisikesi liuväljadel näed pääsjalikult sirgetel uisku-

del. Arusaadav, et see just igaihe kohta maksev ei ole. Nooredmehed aga püüavad omale muretseda iluuisud ja katsumavad harjutada „kolmesid“, „sõlmesid“ ja hüppeid liuvälja kõrvalistes nurkades.

Kõigepäält tahaksin lugejaid uiskude sortidega tutvustada.

Meie kodumaal ja teistes põhjamaades kõige rohkem tarvitusel olevate uiskude seltsid oleksid järgmised: „Nurmis-sport“ (v. joonistus nr. 1) on harilik uisk, mida algajad harilikult tarvitavad, siis „Jacht-klubi“ klambritega (joon.nr.2).

„Nurmissport“ oma hinna poolest on enam ehk vähem kõigile kättesaadav,

Nr. 1. „Nurmissport“.

Nr. 2. „Jacht-klubi“.

kuna „Jacht-klubi“ paremast materjalist valmistetakse ja sellepärast poole kallim. Võtsin nad ühte sellepärast, et neid uiske võib hariliku saapa alla kinnitada ja ei tarvitse eraldi saapaid muretseda. Joonistus nr. 3 näitab meile „Jacht-

Nr. 3. „Jacht-klubi“.

klubi“ uisku, mis saapa alla tuleb kruvida. Spetsiaal iluuisutamise uiskudest on kõige paremast terasest ja kõige kohasemad iluuisutamiseks ning kõige uuem mudel „Rittberger“ (joon. nr. 4).

Nr. 4. „Rittberger“.

Siis oleks veel nõnda nimetatud „jeksid“ või „Jackson-Haynes“. Need uisud kannavad isiku nime, kes neid esimest korda tarvitas. Nad on määratud rohkem harilikuks sõiduks.

Kiiruisutamise uisud oleksid „rennerid“ (või lihtsalt rennid) ja „pansid“, nagu meil neid hüütakse (v. joon. 5 ja 6).

Nr. 5. „Jeksid“ kiiruisutamiseks (renner).

Nr. 6. „Pansid“ kiiruisutamiseks.

Päälle selle oleksid veel hockey mänguks (jäähallimäng) tarvisminevad uisud (joon. 7 ja 8). Nr. 7 on Kanada uisud

Nr. 7. Kanada uisud.

Nr. 8. „Hockey pansid“.

ja 8 on meie, Soome ja Venemaa „hockey pansid“, nagu neid harilikult kutsutakse. See oleks kõik, mis uiskude kohta öelda. On ju veel väljamaal mitmeid teisi uisusorte, aga neid meil ei tarviteta ja nad ei vasta ka meie oludelle. Üldse on uisu mudelid 40 ümber.

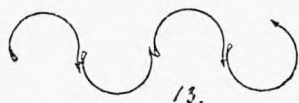
Missugusest eluaastast võiks uisutamine alata? Sellele on õige raske vastata. Mina arvan: mida varem — seda parem. Algasin ise 5 aastaselt. Mäletan, kui isa mind kojamehega õuele talutas. Ja enne kui enamvähem uisutada oskasin, olin vist küll tosin muhkusid saand. Nii siis: 6—7 aastaselt võib igale lapsele uisutamist soovitada. Vaadake liuväljal, kui rõõmsad need väikesed mudilased on ja kuidas nad „kula“ mängivad ja üht-teist taga ajavad, ehk hanekäiku teevad.

Kuidas peab uisutama ja kuidas alata, jätan igaühe oma hoolde; lastel tarvitseb ainult hästi tähele panna, kuidas vanemad inimesed uisutavad ja edasijõudmise kunst on varsti käes. Minu ülesanne oleks teid tutvustada iluuisutamiseks.

Kui noormees renneritel ja pansidel mõned aastad sõitnud või hockeid mängind, siis tuleb tung iluuisutamiseks. Mõni algab ka poisikesest päälle iluuisutamist õppima.

Kõigepäält: õpi hästi poognaid löikama! Kõik iluuisutamine seisab poog-

Kehahoidmine. Õige iluuisutamine ripub sellest ära, kuidas sa keha hoiad

Välimised poognad

Sisemised poognad.

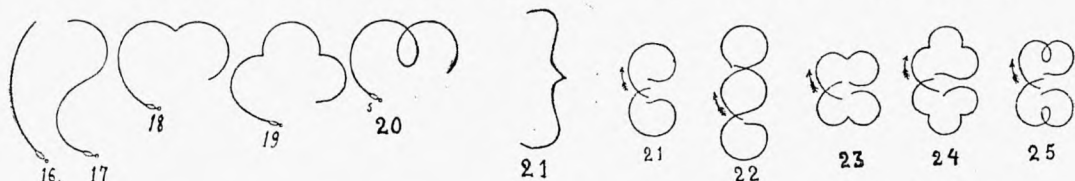
nas. Siis tulevad edas-ja tagaspidi ussijooned. Kui see on kätte õpitud, siis

Ussijooned.

alga pääle järgmiseid põhi-vigureid ära õppima; kolmed (18), kahekordsed kolmed (19), sõlmed (20) ja klambrid (21).

ja nimelt õlgade ja vaba jala olek. Õige jala ja õlgade seisak hõlbustab liikumist ja annab ka ilusa väljanägemise. Kõigepäält: ära ole liiga kange, ära tee sügavaid kummardusi, kummarda nii palju, kui hoovõtmiseks tarvis läheb! Pää olgu alati püsti; ära vaata iialgi uisu otsa (jala nina) pääle! Käed olgu vabad, et mõnda vigurit käte liigutustega täiendada. Üldse kõik jär-

Iluuisutamise alusvigurid on: poogen, ussijoon, kolmed, kahekordsed kolmed, sõlmed ja klambrid. Kui need alusvigurid ära õpitud, siis võib kombineerimise pääle üle minna.

Järgmine aste oleks n. n. kaheksate aste. 21 näitab kahte poognat, 22 — kahte ussijoont, 23 — kahte kolme, 24 — kahte kahekordist kolme ja 25 — kahekordseid sõlme. Kõik need vigurid püüa võimalikult suured teha!

sud ja nurgelised liigutused tuleb ära hoida. Kõnnak olgu loomulik ja vaba.

Hooandmine. Ära tõuka iialgi uisu terava otsaga, vaid lükka küljega-kandiga! Püüa poognad võimalikult spiraaliks teha!

Põhivigurid püüa teha parema ja pahema jalaga, edas-ja tagaspidi

Kui algaja tähelepanelikult minu näpunäited läbi loeb ja joonistused järele teeb, siis on temal iluuisutamiseks alus käes.

Karskuskongressil Valgas.

I. H. T.

Muljeist esimene ja viimne oli jahe asjalikkus. Vahepääl . . . domineerisid „läbi-rääkimised“ . . . Kuid see ei tähenda nagu oleks kahju, et kõik ei arenend kuivalt — asjalikult! Tõsi, et meelsamini oleksin näind enam kahe äärmuse — tolle „noorustulise“ vaidlemishoo ning asjalikkuse — ühtesulamist. Seda oli vähe. Kõnelejad, õigemini vaidlejad, rääkisid nii „l'art pour

l'art“, lihtsalt seks, et vaielda. Uut õelda oli vaid üksikuil. Teised kas konspekterisid referaati või tegid mõnest üksikust väärahtand sõnast — kirbust elevandi. Kuid lõppeks on ju paratamatu, et kongressidel tehakse palju asjatuid sõnu. Vastukaaluks on referaadid.

Nagu tähendasin, esimesed neist olid asjalikud ülevaated. Mag. Ernitsa mõte:

korraldada koolides ankeete, pole uus, kuid on hää, igatahes põhimõtte: läbi- viimise juures julgen vähe kahelda. Vas- tustes üle poole nalja ja silmakirjalikkust. Vilistlaskogudest (ksv. Põllu idee) võib loota hääd. Kui ainult vilistlastel jatku- huvi!

Mind isiklikult huvitas kogu kongressi referaatidest kõige enam mag. Elango oma. Kõne oli vaimukamaid kongressil, kuid ühtlasi kõige vastuvaieldavam. Iseloomulik — see referaat tekitas kõige vähem vaid- lusi! Teem — „Nooruri üldilmavaatelise kujunemise suhe karskusveenesse“. Lähte- kohaks võetud kogu ilmavaate süntees. See vaatlemisviis võib olla kõikjal hää, aga kahtlane, kas teda maksaks tarvitada rää- kides noorurist. Noorusilmavaade — see on veel mitte kindlaks tervikuks liitund kondikava. Kahlen koguni, kas „kõvade“ (= pää-) osade vahel on juba krõmpsluudki. Imestusin kõne ajal, et referent ei ole märgand noortega rääkides, kuidas nende ilmavaade tihti üksikasjus on valmind detailideni, side üksikute „osade“ vahel aga nõrk, või koguni nende (noorte) lähte- kohad hoopis vasturääkivad eriasju arutel- les. Mainituga arvestades oleksin eelistand karskusveene suhtumise vaatlust üldilma- vaate e l e m e n d e s s e; oleksin eelistand (lähtekohtade liigitamise asemel) praegus- aegse noorusideoloogia (kui sündind fakti) analüüsi. Sel oleks olnud päälle muude hüvede ka suur praktiline väärtus. On ju iga karsklane t. m. misjonär ja misjonär peab tundma „pööratavat“. Kui ta aga veel ise tollele „ristitavale“ sarnaneb, siis on kahekordselt vaja, et talle selgitetaks enda ja teise olemust. Kahju, et seda ei teind mag. Elango¹⁾. — Referaadi üldteese oli:

1. Noorur ei tohiks ilmavaadet kopeerida, vaid peaks ta ise läbielama.
2. Temal olgu otsingu ja valiku vabadus.
3. Tema lõppsihid olgu selged.

Püsima võiks jääda ainult keskmine punkt. Sest neid iseseisvaid noori (ning üldse inimesi) kes oma ilmavaate ise läbi- elavad, teat. määral ta loovad — neid ikkagi leidub vaid erandina. Poleks maksnud rääkida nooruri lõppsihtide sel- gusest. Sel puhul otsinguist rääkida oleks palju: meil oleks tegu ainult abinõude ja teede leidmisega. Tõsiasi on aga, et need vähesed otsijad-noored otsivad si h t e ja mitte teid!

Sensatsiooniks kujunesid (hulgale) päeva- korra viimised n-rid; „tantsu- ja tubaka- küsimus“; igalühel oli midagi öelda, palju öelda. Endise jaheduse asemel oli üleliig- set soojuski. Vastuvõetud tubaka resolut- sioon oli otstarbekohane. Seda ka tantsu oma: nimelt oleks radikaalsem otsus (hulkmeeleolu juures!) läbikukund. Ra- dikaalsem poleks ka läbiviidav olnud — tõsi — aga igatahes õigem! Kõige õigemini rääkis kahtlemata mag. Elango; kuid te- magi ei järelandand konsekventselt, ei, ta ei järjeldand pea midagi. Konsekvantne jä- reldamine ses asjas jäägu tulevase kongressi hooleks ning ülesandeks!

Sõit Valka lõppes asemikekogu jahedas asjalikkuses. Mulle isiklikult jäi müsteeri- umiks, kuides eelarvet läbiviiva tahetakse. Mõned oodatud summad on otsa mitme- kordsed läindaastaseist. Kuid loodetavasti leidub abinõusid ja mõistab neid kasutada juhatus: juhatusel jõudu!... ja õnne...

Tallinn.

VALTER VEITMANN.

Muljeid IV. noorsoo karskuskongressilt.

Tagasi mõeldes Valga mälestusriikkaile kongressipäevile unustan alati hetkeks elu reaalsuse.

Mina omalt seisukohalt pean tõdema, et viibisin esimest korda nii väärilises selfs- konnas, kus võid tunda end õnnelikuna, kus võid mõista omi kaasvõitlejaid ja kus sulle kogu maailm ja inimkond hoopis teises val- guses paistavad.

Nii lõpmata hää on tunda, et sa pole üksi oma ideedega, vaid et sinuga rühub suurel arvul teisi noori aatesõpru, kes samuti hindavad oma ideede väärtust, kes valmis sinuga jagama rõõme ja kurbusi juba

1) Jätsin selle täiesti tahtlikult kongressil tegemata (see oleks nõudnud enam aega), kursuse loenguis sellel peatudes aga tervelt 2 tundi. A. E.

su elurännaku varemailt aastail. Sellane veendumus teeb tugevaks, optimistiks.

Kõnevõistluste suhtes tänan kirjalikkude õnnesoovide eest! Ma panen südamele kõigile noorkarsklasile väsimatult püüda kõnekunstis areneda, sest kõnega tuleb just karsklasil rahvamasside päälle mõjuda.

Kurb-ilusad silmapilgud olid olen- g te- lauas, uue aasta vastuvõtmine ja lahkumine Valga jaamast.

Armsad kaasvõitlejad kõigis kodumaa nur- gis! Meie kõik ammutasime kongressilt rohkel arvul tahet ja jõudu karskustööks. Ärgu siis keegi lasku raugeda seda indu! Saavutand karskusliikumise sihid võime ükskord tõsiste töömeestena pönida igavest und, sest oleme teind, mis kodumaa õnne kindlustamiseks vajalik.

Paldiski.

Noorsoo töomailt.

Noorsooliikumise suurpäevad Valgas.

Vist kunagi pole eesti noorsoo valitud edustajaid kokku toond nii rikkalik ja mitmekesine eeskava, kui läind jõuluvaheajal (27—31 dets.) Valka, mis pärast see kokkutulek tõega väärib suurpäevade nime. Kuid tänu programmi võrdlemisi õnnelikele jaotusele, ei tundund siiski mitte ülekoormatust ega liigset väsimust. Esimeseks ja olulisimimaks numbriks oli

IV noorsoo karskuskongress,

mis algas 27. dets. hommikul kl. 1/2 12 Poegli gümnn. avaras saalis. Osavõtt kongressist oli mitmesuguseil põhjusil võrdlemisi väike (62 edustajat 25 ühingu poolt), kuid mis saadikuist puudu jäi, selle tasus rohkearvuline päältkuulajate kogu, kes kõik päevad tööd hoolega jälgis.

Tervitusi ütlesid kongressile suusõnal: koolin. Kõiv — Valga I. ja maak. kooliv. nimel, dir. T. Grünberg — Valga-Võru karskustoim. nimel, V. Ernits — E. Karskusl. nimel, pr. H. Põid — naiskarskusl. n., E. Pütsepp — õpet. k.-k. I. n. A. Põid — E. Koolin. Keskl. n.; Roost — Tall. koolin. sekts. n.; telegr. teel: Riigik. esim. K. Einbund, õpet. liit, ÜENÜ, keskujuhat., Soome Õp. N. Karskusl., prof. M. J. Eisen, auliige J. Elango, Dr. J. Vilms, dir. prl. M. Pärna ja dir. Reisenbuk.

Kongress omalt poolt saatis tervitustelegrammid riigivanem J. Tõnissonile, haridusministrile, riigikogu esimehele, S. O. N. Karskusl. ja prof. M. J. Eisenile.

Kongressi juhatajaks valiti üliõp. A. Peets, õpil. I. H. Tõnisson (Tallinna) ja õpil. J. Kärse (Valga) pääsekretäriks üliõp. H. Rink (Tartu), sekret. 6 õpilast eri kohtadest.

Kongressi päevakord võeti ettenähtud ulatuses läbi, (v. „Kev.“ № 2) välja arvatud mag. H. Roosi refer. noorsoo üldilmav. kujun. suhtest karskuseveendumusele, millist teemi teine referent (mag. A. Elango) H. Roosi mlteilmumise pärast pidi käsitlema üksi. Kõik referaadid olid asjalikud ja huvitavad ning kutsusid elava keskustelu esile. Enim vaidlusi oli noorte je vanade vahekorra üle (pääle dir. Grünbergi ja A. Peetsi refer.) ning tubaka- ja tantsuküsimusest (J. Kärse ja A. Künge ref. puhul). Vaidlusedki olid rahulikud ning asjalikud ning jätsid kõigiti mulje, et noored oma ülesandesse suhtuvad väga tõsiselt. Kui arvesse võtta, et vanemaid inimesi kongressist ja selle keskustelust õige vähe osa võttis ja sõnavõtjate enamik just keskkoolist oli, siis võib seda kongressi ses suhtes pidada teistest viimaseil ajal peetuist tublisti erinevaks.

Oma töö tulemused võttis kongr. kokku järgmistesse resolutsioonidesse, milliste vastuvõtt oli täiesti ühemeelne:

I

a) Meie koolinoorsoo karskustöö ala on laiendamise mõttes piiratud koolide ja õpilaste arvuga, seepärast tuleb siin seda enam rõhku panna karskustöö süvendamiseks.

b) Kongress peab tarvilikuks et mõnes koolis katseks läbi viidaks üldine koolinoorsoo karskusankeet õpilaste karskusmeelsuse selgitamiseks. See

peaks läbi viidama järgmiseks noorsoo karskuskongressiks, kes ankeedi tulemuste kohta seisukoha võtaks ja need ära kasutaks noorsoo karskustöö edaspidiseks arendamiseks.

c) Kongress soovitab oma liikmeil asutada ringide juurde endistest liikmetest koosnevad vilist-laskogud, kes ringile moraalselt ja ainelist toetust annaksid.

II

Kongress peab tarvilikuks, et noorsoo karskustöö leiaks väärlist toetust ja hindamist vanema põlve poolt, milleks ka noorsugu omalt poolt kaasa mõjuma peaks.

III

Kongress asub seisukohal, et tants noorsookarskustöö seisukohalt lõbuvahendina võiks lubatav olla ainult niipalju, kuipalju see soordub tervishoidlikult laitmatuis tingimuis ega muutu hädaohtlikuks noorsoo kõrgematele harrastustele.

Täiesti eitab kongress tantsu, kui see muutub alkoholi- ja elupõletuskultuuri tõmbenumbriks.

IV

Kongress tunnistab tarvilikuks nõuda suitsetamiskeeldu kõigilt E. N. K. kuuluvatelt noorsoo karskusringidelt.

V

Kongress esineb palvega haridusministeeriumile, et koolitöö juures suitsetamise keeld ka õpetajate kohta maksmata pandaks.

Pääle selle muutis kongress E. N. K-liidu põhikirja senise § 10 järgmiseks:

§10. Tegevliige, kes E. N. K-liidu põhimõtetevastaselt töötab, heidetakse asemikekogu poolt vähemalt 2/3 koosolijate häälteenamusega liidust välja.

§ 10a. Tegev- ja toet. liikmeid, kes omi kohustusi liidu vastu 2. a. jooksul, kahekordsest kirjal. meeldetulet. hoolimata, pole täitnud, võib juhatus liigete nimekirjast kustutada, sellest ligemale asemikekogu koosolekule teatades.

Kontsert-miiting.

Esimese kongressipäeva õhtu oli reserveeritud avaliku kontsertmiitingu jaoks, mis ka hästi õnnestus. Pääle kongresslaste oli kuulama tulnud hulk kohapäälseid inimesi. Kõnelesid pr. H. Põid (väljasp. ettenähtud eeskava), V. Ernits, A. Elango ja pr. H. Mäelo. Kuna korda ei läind muusikalisteks ettek. orkestrit saada, täitis nende aset koosolijate ühislaul.

Teisel kongressipäeva õhtul toimus liidu

asemikekogu koosolek.

Esitet oli 25 orgi 32 asemikuga. Koosoleku juhata. valiti A. Elango ja A. Põid, sekret. F. Huik Mustel ja Reinfardt.

1926. ja 1927. a. aruannete kinnitamisel juhiti tähelepanu asjaolule, et liidu tegevuses mõnes suhtes seisakut ja koguni tagasiminekut märgata on, et näit. 1927. a. rida traditsioonilisi ettevõtteid teostamata jäänd, liidu võlad suureks kasvand jne. Küsimus likvideeriti siiski liht üleminekuvormeliga. 1928. a. eelarve ja tegevuskava kinniteti juhatause

poolt esitat kujul. „Kevadiku“ suviaalbumi väljaandmise kord tühistati ja volitati juhatus suviaalbumi välja andma „Kev.“ väljaandmise korra alusel. Uude juhatusse valiti A. Elango (27 h.), F. Huik (23 h.), A. Peets (22 h.), A. Kung (19 h.), prl. V. Saral (17 h.), V. Olup (16 h.) ja H. Rink (16), kandidaatideks: Kaalep, Urm, Kivirähk ja Pähn. Revisj. kom. valiti H. Roos, A. Pöld ja H. Unt.

Lõpuks arutati liidu asjaajamises tarvitava keele küsimast ning volitati juhatus tarvitama kõigekeemalleulatavaid uuendusi.

Koosolek oli väga tasakaalne, leplik ja üksmeelne ja jättis mulje, et ollakse teadlik raskusist, millega liidul võidelda ning püütakse ühemeelselt neid ületada.

Noorsootegelaste kursus.

Kuna eelmisel aastal korda ei läind kongressi ära pidada, langesid nüüd kursus ja kongress ühte (kumbki kordub iga 2. a. tagant). Seepärast tuli kursuse harilikku kestvust (5 p.) lühendada 3 p. pääle ja kavas piirduda ainult olulisimaga. Ette nähtud kava (vt. „Kev.“ № 2) võeti ilma suuremate muudatusteta läbi (lektor E. Venderi aset täitis A. Elango).

Kursuselt võttis osa 71 inimest. Väljaspoolt Valka tulnuil oli liidu poolt maksuta korter ja lõunad võimaldat.

Kursuse teisel päeval toimus

kõnevõistlus,

milline oli esimene sarnane Eestis ja äratas rohkesti tähelepanu. Kõne üldteemiks oli liidu juhat. poolt määratud „Karskusliikumise ülesanded“, millist teemi igaüks 20 min. jooksul võis vabalt käsitleda. Osavõtjaid oli 4. Sellekohane hindamiskomisjon (E. Kubjas, V. Ernits, A. Elango ja A. Peets) tunnistas esimeseks V. Veitmanni (Paldiski), teisteks E. Järve' ja F. Huigi, (Tartu) ja kolmandaks G. Einpauli (Tapa). Võistluselle kohe järgnend aktusel anti võitjatele vastavad auhinnad kätte.

Nagu noorsootege. kursuse puhul ikka, nii oli ka seekord vana-aasta õhtul korraldat

lõppolengu teelauas

ühes uue aasta piduliku tervitusega. Lauas peeti huik kõnesid ning hiljem viideti aega mängides ja tantsides, kunni õõsised rongid osavõtjaid laiali sõidutasid.

Üldiselt jäi seekordseist „suurpäevist“ jõuline ja optimistlik mulje, nagu tõendavad selles n-ris avaldat osavõtjate mälestusedki. Nende kordaminekuks aitas väga palju kaasa gümn. direktorite hra T. Grünbergi ja prl. M. Pärna vastutulelikkus ning valga õpilaste hool ja vae, mis eest niihästi noorsoo karskusliit kui ka kõik osavõtjad neile väga tänulikud on.

E. N. K-liidu juhatus tegevusest.

Ametid jaotas liidu uus juhatus omavahel järgmiselt: esimese — mag. A. Elango, abi — A. Peets, pääsekret. — A. Kung, sekret-rid — prl. V. Saral ja F. Huik, laeur — H. Rink, arkiivi ja raamatuk. hoidja — V. Olup.

Uue juhatus poolt on kokku seatud ja liikmeile trükitult kätte saadetud Ringkiri № 9 (tegevusjuhiseid liidu liikmeile). Samuti on trükist ilmund liidu tegevusaruanne 1927. a. kohta ja 1927. a. liikmeteraamat, mille ilmumine siiaaani viibis, nüüd aga juba liikmeile, kel liikmemaks tasutud, kätte saadetud.

Pääsekret. A. Kung. külastas 6—9 skp. Tapa ja Ambla karskusringe ning kavatseb ligemal ajal teha sedasama Paide, Viljandi ja Pärnu ringide suhtes.

Juhatus e kõnet. uuel aastal on: pääsekretäril iga p. kl. 12—1/23, raamatukoguhoidjal esmasp., kolmap., reedeti kl. 12—1/23, esimehel teisip. ja laup. kl. 2—1/23. Väljasõidu päevadel pääsekret. kõnet. ei ole.

Vanema rühma võistluskirjutuste

hindamiskomisjon on oma töö lõpetand ja auhinnad järgmiselt määrand: I auh. (3000 m. eest kirjan-dust) — J. Seliohv (Tartu õpet. sem. V kl.), II auh. (2000 m. e. k.) — Leo Illisson (Tõrva ühig. III kl.), III auh. (1000 m. e. k.) — Aug. Vassil (Rakvere õpet. sem. V kl.). Ergutusauh. vääriseks arvat: J. Nael (Tall. riigi ühistehn. g. II kl.), V. Raam (Rakvere õ. s. IV kl.), E. Nero (Tartu õ. s. III kl.) ja A. Kansvei (Tartu õ. s. II kl.). Ergutusauh. määras juhatus 300 m. e. k. ilma auhinnata jäid tööd märgusõna all „Kes muud kui mina“ ja „OXO“. Kokku oli saabund 9 tööd. Teemiks oli teatavasti „Missugused eestik. karskusisulised raamatud meeldisid mulle kõige enam ja miks? Tööde üldtasapind oli märksa kõrgem, kui eelmistel kordadel (ligemalt sellest loodetav. järgm. n-ris). Noorema rühma tööd on alles hindamata.

Kirjavastused.

R. Linnus. Siin. „Noorus ja aated“ ilmub järgm. n-ris. Tõlkeist esimene on „Kev.“ kord juba ilmund.

A A-I. Antsla. Peate veel palju süvenema, enne kui Te katsed trükkki pääsevad.

E-y L-ti. Siin. Hindate nähtavasti oma võimeid tugevasti üle. Teie neli luuletust, mille avald. tingimata nõuate, on ju isegi noore kohta alles üsna algelised.

„Noorur.“ V.-Kuuste. Teie koosoleku-kirjeldus pole iseenesest halb, kuid ei sobi meile.

J. K-se. Valk, **J. K-r.** Põltsamaa, **F. H-k.** Tartu. Palju tänu. Tungival ruumipuudusel jäid järgmisse n-ri.

Toimetus palub lahkesti vabandada käesoleva n-ri viibimist, mis tingitud pääasjalikult juhatus ümberkorraldusest. Järgmine numb. ilmub 15 märtsil. Käesoleva n-ri on tegevtoimetaja äraolekul koostand A. Elango.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: kutsenõunik Hans Roos.

Tegev toimetus: Eeva Pedriks, E. Kubjas, H. Rink, F. Huik, A. Kung.

Toimetuse address: Tartu, pstk. 86, telefon 404.

Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — teisipäeval ja laup. 2—1/23 } Jakobi t. 8.
toim. sekretäril — iga päev 12—1/23 }

K. Mattiesen Tartus.